

REFERAT Partssammensatt utvalg d. 08-05-2024

Mødedato Onsdag d. 08. maj 2024 kl. 09:00

Mødested Formannskapssalen

Indholdsfortegnelse

Møtedokumenter.....	3
Behandling av utvalgssak.....	7
Godkjenning av protokoll fra møte i parts sammensatt utvalg 16.04.24.....	8
Tiltak for økonomisk budsjettilpasning i habilitering.....	10
Aktivitetsbasert arbeidsplasser Rådhuskvartalet - pilot 2023-2024.....	21
Oppgaver og reglement for parts sammensatt utvalg.....	23

Punkt .: Møtedokumenter

Bilag

Komplett innkalling Parts sammensatt utvalg (08.05.2024)

Sakliste Partssammensatt utvalg 08.05.2024

PROTOKOLL PARTS SAMMENSATT UTVALG

Dato: 08.05.2024
Sted: Formannskapssalen
Behandlede saker: 5/24 - 8/24
Møtets varighet: Kl. 09.00 til 09.45
Møteleder: Ordfører Mathias Bernander

Til stede:

Mathias Bernander (H)
Norunn Tveiten Benestad (H)
Amalie Gunnufsen (H)
Charlotte Beckmann Finnestad (KRF)
Sigrun Sæther (KRF)
Julie Hetland (FRP) for
Kenneth Mørk (AP)
Jannike Arnesen (AP)
Kasper Bekkeli Espeland (Rødt)
Pål Tjøm (ansatt repr.)
Åse Birkrem (ansatt repr.)
Kristian Espedal Larsen (ansatt repr.)
Knut Arild Knutsen (ansatt repr.)

Forfall:

Stian Storbukås (FRP)

Til stede fra administrasjonen:

Organisasjonsdirektøren
Økonomidirektøren
Direktør for helse og mestring
Formannskapssekretæren

Permitteringer/tiltredelser:

Repr. Charlotte Beckmann Finnestad, KRF, tiltrådt kl. 09.10.

Partssammensattutvalgssak:
**5/24 Godkjenning av protokoll fra møte i parts sammensatt utvalg
16.04.24**
(ark.nr. 2024000067)

Parts sammensatt utvalgs vedtak:

Partssammensatt utvalg godkjenner protokoll fra partssammensatt utvalg sitt møte 16.04.24.
(Enst.)

12 av 13 repr. til stede.

Formannskapssak:
6/24 Tiltak for økonomisk budsjetttilpasning i habilitering
(ark.nr. 2024006864)

Parts sammensatt utvalgs vedtak:

Saken sendes tilbake til administrasjonen for drøfting med de tillitsvalgte etter hovedavtalens bestemmelser.
(Enst.)

Forslag:

AP fremmet følgende forslag:

«Saken sendes tilbake til administrasjonen for drøfting med de tillitsvalgte etter hovedavtalens bestemmelser.»

Voteringer:

AP sitt forslag ble enstemmig vedtatt.

Bystyresak:
7/24 Aktivitetsbasert arbeidsplasser Rådhuskvartalet - pilot 2024
(ark.nr. 2023019902)

Parts sammensatt utvalgs innstilling:

1. Bystyret godkjenner at pilotprosjekt arbeidsplasskonsept Rådhuskvartalet gjennomføres i tråd med anbefaling og beskrivelse i saken.
2. Det bevilges 3,5 mill. kr til ombygging og anskaffelse av utstyr og inventar mv. Bevilgningen finansieres av 2,8 mill. kr fra kapitalfondet og 0,7 mill. kr med merverdiavgiftskompensasjon.
3. Driftsrammene til stabsområdene nedjusteres med 0,8 mill. kr samlet sett i perioden 2024-27.

(Enst.)

8/24 Bystyresak:
Oppgaver og reglement for partssammensatt utvalg
(ark.nr. 2024009805)

Parts sammensatt utvalgs innstilling:

1. Bystyret vedtar nytt reglement for partssammensatt utvalg.
2. Bystyret vedtar endringer i saksbehandlingsreglementet
3. Bystyret vedtar endringer i reglement for delegering og innstilling.
(Enst.)
4. Tillegg til pkt. 3 Saksbehandling
Drøftingsreferat skal vedlegges.
(Enst.)

Forslag:

Ansatt repr. Åse Birkrem fremmet følgende endringsforslag:
«Tillegg til pkt. 3 Saksbehandling
Drøftingsreferat skal vedlegges.»

Voteringer:

Kommunedirektørens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Ansatt repr. Åse Birkrem sitt forslag ble enstemmig vedtatt, vedtakets pkt. 4.

Møtet hevet.

Punkt .: Behandling av utvalgssak

Punkt 5/24: Godkjenning av protokoll fra møte i parts sammensatt utvalg 16.04.24

Bilag

Protokoll Partssammensatt utvalg 16.04.2024

Dato 23. april 2024
Saksnr.: 2024000067-52
Saksbehandler Anne Lise H Aabø
Godkjent av Kjell A. Kristiansen

Saksgang
Partssammensatt utvalg

Møtedato
14.05.2024

Godkjenning av protokoll fra møte i partssammensatt utvalg 16.04.24

Forslag til vedtak

Partssammensatt utvalg godkjenner protokoll fra partssammensatt utvalg sitt møte 16.04.24.

Vedlegg:
Protokoll fra partssammensatt utvalg sitt møte 16.04.24

Punkt 6/24: Tiltak for økonomisk budsjetttilpasning i habilitering

Bilag

Vedtak HELSEUTV, 16042024, Sak 17/24, Tiltak for økonomisk budsjetttilpasning i habilitering

Vedtak HELSEUTV, 14052024, Sak 29/24, Tiltak for økonomisk budsjetttilpasning i habilitering

2024.05.21 Referat fra drøftingsmøte

Drøftingsnotat vedrørende tiltak for økonomisk budsjetttilpasning i habilitering

Dato 11. mars 2024
Saksnr.: 2024006864-1
Saksbehandler Merethe Ulvnes
Godkjent av Brede Skaalerud

Saksgang
Helseutvalget

Møtedato
16.04.2024

Tiltak for økonomisk budsjetttilpasning i habilitering

Forslag til vedtak

Helseutvalget gir sin tilslutning til omstilling og faglig dreining av habiliteringstjenestene som skissert i saken.

Sammendrag

Det har de siste årene vært et økende merforbruk innenfor habiliteringsfeltet, både aktivitetsavvik hos Forvaltning og koordinering og effektivitetsavvik hos Livsmestring.

Helse- og mestringsdirektøren har gjennomført flere analyseoppdrag som har hatt til hensikt å både synliggjøre årsak til merforbruket, og foreslå tiltak som vil kunne tilpasse driften til vedtatte budsjetttrammer.

Årsresultatet for 2022 viste et merforbruk på 39 millioner kroner mer enn budsjettet. I løpet av 2023 ble det gjort flere tiltak for å tilpasse driften til budsjettet. Årsresultatet for 2023 viste et merforbruk på 25,5 millioner kroner, en reduksjon på 13,5 millioner fra året før.

En viktig årsak til merforbruket er at kvaliteten er økt, blant annet etter tilsyn og som følge av sentrale føringer, uten at en har hatt budsjettmessig dekning for dette. Budsjetttilpasningene som er gjennomført i 2023 har ikke vært tilstrekkelig for å oppnå driftsbalanse. Det er behov for større endringer i tjenesten for ytterligere tilpasning til vedtatt budsjett. Dette sammenfaller med behovet for fagutvikling og tjenesteinnretning som på en bedre måte også kan møte fremtidens utfordringer med tanke på arbeidskraft- og rekrutteringsutfordringen.

Det er nødvendig å se på organiseringen og innretning av tjenestene med tanke på en mer bærekraftig utvikling av habiliteringsfeltet. Det er behov for å utvikle tjenester som i større grad støtter opp om, og utløser ressurser som ligger hos tjenestemottaker selv, deres familie og sosiale nettverk.

For å oppnå dette har direktør for Helse og mestring igangsatt et eget arbeid med en dedikert prosjektleder, som skal gjennomføre følgende tiltak:

- Skape en tydeligere differensiering av boligtildeling og botilbud
- Tilpasse nivå på tjenestene
- Sikre kunnskapsbaserte og individrettede tjenester ved å innføre Positiv atferdsstøtte som rammeverk for tjenesten

Omstilling og faglig dreining av tjenesten er drøftet i forhold til faglige forsvarlighetskrav i tjenestene. Forsvarlighetsvurderingene er gjort på alle ledernivå. Tilpasningene og omleggingene i tjenestene som foreslås, ansees å være innenfor forsvarlighetsnormen som helse- og sosiallovgivningen bestemmer. Kravet til forsvarlighet er lovfestet og man kan ikke lovlig ha et individuelt tjenestenivå som ikke innfrir det som til enhver tid ansees som et rettighetsfestet nivå.

Gjennom prosjektarbeidet vil direktør for helse og mestring foreta nærmere ROS-analyser, vurderinger og iverksetting av tiltakene. Dette vil foregå gjennom gode prosesser som involverer brukere, pårørende, ansatte, tillitsvalgte og verneombud. Hensynet og vurderingene av de individuelle behovene og den enkeltes rettssikkerhet vil bli ivarettatt i endringsarbeidet. Rådet for personer med funksjonsnedsettelse vil bli involvert i utviklingsarbeidet.

Forventet effekt av de ulike tiltakene, vil en komme tilbake til i forbindelse med tertialrapportering. Helseutvalget vil bli orientert om status i arbeidet i forbindelse med 1 tertial.

Saksutredning

Bakgrunn for saken

Det har de siste årene vært et økende merforbruk innenfor habiliteringsfeltet, både aktivitetsavvik hos Forvaltning og koordinering og effektivitetsavvik hos Livsmestring.

Helse- og mestringsdirektøren har gjennomført flere analyseoppdrag som har hatt til hensikt å både synliggjøre årsak til merforbruket, og foreslå tiltak som vil kunne tilpasse driften til vedtatte budsjettammer.

Årsresultatet for 2022 viste et merforbruk på 39 millioner kroner mer enn budsjettet. I løpet av 2023 ble det gjort flere tiltak for å tilpasse driften til budsjettet. Årsresultatet for 2023 viste et merforbruk på 25,5 millioner kroner, en reduksjon på 13,5 millioner fra året før.

En viktig årsak til merforbruket er at kvaliteten er økt, blant annet etter tilsyn og som følge av sentrale føringer, uten at en har hatt budsjettmessig dekning for dette. Budsjetttilpasningene som er gjennomført i 2023 har ikke vært tilstrekkelig for å oppnå driftsbalanse. Det er behov for større endringer i tjenesten for ytterligere tilpasning til vedtatt budsjett. Dette sammenfaller med behovet for fagutvikling og tjenesteinnretning som på en bedre måte også kan møte fremtidens utfordringer med tanke på arbeidskraft- og rekrutteringsutfordringen.

Tjenesten står ovenfor store kapasitetsutfordringer ved avlastningshjemmene, bofelleskapene og aktivitetshusene. Det er behov for et mer differensiert bolig- og tjenestetilbud til brukergruppen. Tjenesten mangler et felles rammeverk og forståelsesmodell, og utfordringer med å rekruttere og beholde kvalifisert personell gjør seg allerede gjeldende. Utfordringene i habiliteringstjenesten henger tett sammen med tiltaksforslag som er bakgrunnen for denne saken.

Sammenligninger

Habiliteringsfeltet i Kristiansand kommune har historisk sett hatt en lav ressursbruk sammenlignet med de ti største kommunene i Norge (ASSS). I 2022 (siste tilgjengelige tall) var ressursbruken pr tjenestemottaker tredje lavest i Kristiansand, hvor Drammen og Sandens hadde lavere ressursbruk. Avdelingene hadde et betydelig merforbruk utover budsjett i 2022, men selv med drift i budsjettbalanse, ville Sandnes hatt lavere ressursbruk enn Kristiansand.

Utfordringsbildet og behov for omstilling i habiliteringsfeltet i Kristiansand er til sammenligning med andre kommuner i landet. Direktøren for helse- og mestring har kontaktet K10-kommunene og bedt om en tilbakemelding på om de opplever utfordringer som krever endringer i boligtildeling. Alle kommunene bekreftet sammenlignbare utfordringer og behov for omstilling.

Nasjonale strategier og historisk utvikling

HVPU-reformen fra 1990-tallet hadde til hensikt å gi personer med utviklingshemming mulighet til å velge hvor de skulle bo, boform, fritidsaktiviteter, og også gi en mulighet til å delta i samfunnet som aktive medborgere på lik linje med andre mennesker. Nasjonale tilsyn og rapporter i årene etter reformen er enige om at helse- og omsorgstjenester til personer med utviklingshemming er preget av svak styring, høyt risikonivå, og at tjenesten er utformet på en slik måte at det kan få alvorlige konsekvenser for tjenestemottakeres livskvalitet og helse. Det uttrykkes bekymring for de utviklingshemmedes levekår og deres mulighet til selvbestemmelse (Det gjelder livet, 2017).

Habilitering og rehabilitering er målrettede samarbeidsprosesser på ulike arenaer mellom pasient, bruker, pårørende og tjenesteytere. Prosessene kjennetegnes ved koordinerte, sammenhengende og kunnskapsbaserte tiltak.

Formålet er at den enkelte pasient og bruker, som har eller står i fare for å få begrensninger i sin fysiske, psykiske, kognitive eller sosiale funksjonsevne, skal gis mulighet til å oppnå best mulig funksjons- og mestringsevne, selvstendighet og deltagelse i utdanning og arbeidsliv, sosialt og i samfunnet.

Pasienter og brukere med behov for habilitering har funksjonsnedsettelse som skyldes medfødte eller tidlig ervervede tilstander. For mange innebærer dette at de ikke følger et forventet utviklingsforløp. Med tidlig ervervet menes at tilstanden er ervervet før 18 år, (-) behovet for habilitering varer oftest livet ut.

(Rehabilitering, habilitering, individuell plan og koordinator, 2015)

Personer med utviklingshemming er en stor og svært sammensatt gruppe, med store individuelle forskjeller. Behovet for hjelp varierer med grad av utviklingshemming og ulike tilleggsutfordringer. Noen trenger omfattende hjelp hele døgnet, mens andre klarer seg selv i dagliglivet.

Til tross for store variasjoner i gruppen, bor voksne personer med utviklingshemming i all hovedsak i bofellesskap. De arbeider i ulike former for vernede bedrifter og fritidsaktivitetene er spesielt tilrettelagt for gruppen. Måten kommunale tjenester til denne gruppen historisk sett er organisert på, er med på å skape fysisk og sosial avstand til andre mennesker.

Utfordringsområder og årsaksforhold til merforbruk i Livsmestring habilitering

Økt krav til kvalitet

Våren 2021 publiserte Helsedirektoratet veilederen *Gode helse- og omsorgstjenester til personer med utviklingshemming*. Veilederens formål er å bidra til kunnskapsbasert praksis, riktige prioriteringer, god samhandling og redusert uønsket variasjon i tjenestetilbud. Lovkrav og faglige anbefalinger blir i veilederen presisert gjennom bruk av «skal»-, «må»- og «bør»-krav til kommunene.

Veilederen bygger på FN-konvensjonen om rettigheter til personer med nedsatt funksjonsevne (CRPD) fra 2006. Denne konvensjonen ble ratifisert av Norge i 2013, og skal i praksis bety at samfunnet skal tilrettelegges for alles deltakelse uavhengig av hjelpebehov, og at norsk politikk skal bygge på mål og verdier fra denne.

De siste årene har en innenfor habiliteringsfeltet sett et økende krav til kvalitet. Det økte kravet skjer både fra nasjonale føringer og strategier, og som et resultat av lokale tilsyn og rapporter.

I Livsmestring habilitering ble det som en oppfølging av veilederen jobbet systematisk med å kartlegge tjenesten opp mot punktene i denne. Dette førte til opprettelse av flere fagteam med hensikt å øke kompetanse på ulike områder ute i avdelingene. Eksempler på fagteam som ble opprettet: Oppfølging av utfordrende atferd, Helseoppfølging, Alternativt supplerende kommunikasjon (ASK), Recovery, Positiv atferdsstøtte og Kap. 9 (tvang og makt).

I perioden 2021 – 2024 har tjenesten hatt flere tilsyn, besøk og internrevisjon hvor kommunens praksis har blitt stilt opp mot føringer i veilederen. Habilitering har i etterkant av dette opplevd en økning av klagesaker, både til kommunen og Statsforvalteren. Forventningene til tjenesten er økt betydelig.

Besøk fra Sivilombudet

Sivilombudets forebyggingsenhet besøkte syv voksne personer med utviklingshemming i Kristiansand kommune i november 2021. April året etter mottok kommunen besøksrapport med Sivilombudets funn og anbefalinger. I besøket ble både kommunens og Statsforvalters praksis sett nærmere på.

Som følge av Sivilombudets besøk og rapport har Statsforvalteren økt sine krav til kommunen i forhold til forebygging, dokumentasjon, opplæring, veiledning og oppfølging ved deres godkjenning av innsendte kap. 9 vedtak (vedtak om bruk av tvang). Det har medført vesentlig mer saksbehandlings-, administrasjons- og dokumentasjonstid, opplæring og veiledning av ansatte.

Forvaltningsrevisjon

I 2022 gjorde Forvaltningsrevisjonen en intern revisjon av habiliteringsfeltet, etter vedtak fra Kristiansand kommunes kontrollutvalg. Revisjonen la Helsetilsynets rapport *Det gjelder livet fra 2017* og veilederen *Gode helse- og omsorgstjenester for personer med utviklingshemming* til grunn for sine vurderinger av situasjonen på habiliteringsfeltet i Kristiansand. Rapporten konkluderer med 9 anbefalinger for forbedring:

1. Habiliteringsfeltet i Kristiansand kommune bør fremover jobbe systematisk og proaktivt med rekruttering og strategisk kompetanseplanlegging og utvikling.
2. Kommunen bør, med utgangspunkt i resultatene fra revisjonens spørreundersøkelse for de ansatte på habiliteringsfeltet, søke å styrke de ansattes faktiske kjennskap til sentrale rutiner.
3. Kommunen bør vurdere å iverksette tiltak som bidrar til å styrke meldekulturen blant de ansatte på habiliteringsfeltet.
4. Kommunen bør styrke de ansattes kompetanse når det gjelder å forebygge utvikling av utfordrende atferd.
5. Kommunen bør vurdere å styrke arbeidet med at beboere i bofellesskap på habiliteringsfeltet får jobb / VTA eller dagaktivitetstilbud.
6. Kommunen bør innarbeide revisjonens analyse i denne rapportens kapittel 4.2 i sitt videre arbeid med å implementere Helsedirektoratets nye nasjonale veileder *Gode helse- og omsorgstjenester* til personer med utviklingshemming på habiliteringsfeltet.
7. Kommunen bør vurdere å følge opp FFOs innspill om hvordan den reelle bruker- og pårørendemedvirkningen på systemnivå, kan styrkes.
8. Kommunen bør få på plass et system for brukerundersøkelser og gjennomføre brukerundersøkelser jevnlig på habiliteringsfeltet.
9. Kommunen bør, i tråd med brukere og pårørendes lovfestede rettigheter, bruke individuell plan (IP) aktivt både som et planleggingsverktøy og som et verktøy for å sikre en strukturert samarbeidsprosess.

I tilbakemeldingen Helse og mestring gav kontrollutvalget ble det beskrevet hvordan tjenesten jobber med hvert av punktene, herunder beskrivelse av hvordan fagteamene jobbet med kompetanseheving på aktuelle tema fra veilederen.

Behov for mer differensierte botilbud

I Kristiansand, som i resten av landet, bor de aller fleste voksne personer med utviklingshemming i kommunale bofellesskap. Denne måten å gi tjenester på kom i kjølvannet av HVPU-reformen på 90-tallet. Forskningen på området viser at bofellesskap ikke nødvendigvis er den beste formen for tjenesteyting, da denne omsorgsformen er svært inngripende i tjenestemottakers hverdag. Nyere forskning setter søkelys på utfordringer og dilemma knyttet til at utviklingshemmedes hjem, også er ansattes arbeidsplass og en del av et kommunalt system, noe som viser seg å prege livene til beboere i stor grad.

Demografiske endringer i brukergruppen gir økte hjelpebehov blant annet ved at de oppnår en høyere alder. Det er også en økning i personer som har utfordrende atferd. Dette påvirker også behovet for differensierte botilbud. Ved nyetableringer de senere årene har det vist seg at driftsbehovet er større enn opprinnelig beregnet. Dette er en indikasjon på at brukergruppens tjenestebehov er økende.

Kapasitetsutfordringer

Habiliteringsfeltet står ovenfor kapasitetsutfordringer ved kommunale avlastningshjem og bofellesskap. En økende venteliste ved de kommunale bofellesskapene skaper mindre rulling ved avlastningshjemmene, og nye familier må vente lengre med å få tilbud om avlastning.

Kapasitetsutfordringene i bofellesskapene kan sees i sammenheng med at kommunen mangler differensierte botilbud. Ved å opprette botilbud til personer med utviklingshemming som ikke har behov for døgnbemanning, vil det frigjøre leiligheter i døgnbemannet bofellesskap, og det vil bli en bedre utnyttelse av disse boligene.

Ufullstendige kartlegginger ved innflytting i bofellesskap kan føre til at tjenestenivået i mange tilfeller blir lagt for høyt i forhold til det egentlige behovet. U hensiktsmessige beboersammensetninger kan også gi økte kostnader da beboere kan påvirke hverandre negativt, noe som kan gi økt behov for bemanning.

Eldre og lite egnede bygg gjør det utfordrende å håndtere en økning av utfordrende atferd blant brukergruppen.

Habilitering har over flere år meldt kapasitetsutfordringer ved de kommunale aktivitetshusene. Behovene hos brukergruppen og driften ved aktivitetshusene har med årene endret seg. Aktiviteten var tidligere i større grad preget av produksjon, hvor brukerne vevet, laget krus, jobbet med vedhogst, laget kort og hadde kjøkkenoppgaver. I dag er det flere brukere som har behov for tett personaloppfølging, gjerne 1-1, og behov for å skjermes fra andre brukere. Flere av dem trenger personalbistand til det meste av dagliglivets gjøremål. På grunn av kapasitetsutfordringene i aktivitetshusene, er det på sikt nødvendig med en gjennomgang av kriterier for tildeling av denne tjenesten.

Utfordringer med å rekruttere og beholde kvalifisert personell

NOU 2023:4 Tid for handling viser hvilke kraftfulle prioriteringer og omstillinger kommunene må gjøre fremover. Det må betydelige tiltak til for å endre helse- og omsorgstjenestene slik at tjenestene blir bærekraftige, også i fremtiden. Habiliteringstjenesten har over tid merket den varslede krisen med å rekruttere og beholde kvalifisert helsepersonell. Helsepersonellkommisjonen foreslår følgende tiltaksområder for omstilling:

(Tid for handling, 2023)

Helse og mestring jobber med videreutvikling på disse satsingsområdene gjennom egen satsing på arbeidsgiverfeltet, som også vil gjelde habiliteringsfeltet.

Uønsket variasjoner i tjenesten

Livsmestring habilitering mangler et felles faglig rammeverk og forståelsesmodell, noe som fører til at kvalitet i tjenesten kan være preget av variasjoner. Det at tjenesten mangler en faglig plattform kan føre til at en ikke klarer gi ansatte rett kompetanse i å forebyggende utvikling av utfordrende atferd (punkt 4 i forvaltningsrevisjonens rapport).

Et rammeverk vil sørge for:

- Forebygge og redusere utfordrende atferd
- Gi tjenestemottakere er meningsfullt liv og aktiv deltakelse i relasjoner og i samfunnet
- Møte rekrutteringsutfordringer med å legge til rette for ansattes trivsel og trygghet
- Sikre godt samarbeid med pårørende og andre involverte
- Løfte statusen til fagfeltet

Forklaringer på budsjettavvik oppsummert

Det sterke fokuset på fagutvikling de senere årene har ført til økte kostnader knyttet til frikjøp av ansatte og økte forventninger til oppfølging og tjenestenivå. Det er en utbredt oppfatning blant ledere habilitering, at utviklingen på fag har vært nødvendig. Til tross for at tilsyn fra Sivilombudet, Forvaltningsrevisjonen og Statsforvalteren har ført til kvalitetsforbedring i tjenesten, har det ikke vært budsjettmessig dekning for dette arbeidet.

Det at kommunen ikke har tilstrekkelig differensiert boligtildeling og botilbud fører til økte kostnader ved at det ved endringer i behov hos tjenestemottaker, må settes inn ekstra personalressurser der personen bor. Alternativet ville vært å flytte til en mer tilrettelagt avdeling.

Kapasitetsutfordringene ved avlastningshjem, bofellesskap og aktivitetshus fører til økte kostnader ved at det må tas i bruk «ad hoc» løsninger ved hastesaker. Dette henger også sammen med at man ikke har en fullstendig oversikt over hvem som trenger hvilke tjenester.

Andre medvirkende årsaker til merforbruket

Tettere samarbeid med BHT har medført økte krav til ivaretagelse av ansattes helse, særlig når det gjelder tunge stell og løft noe som har ført til økte kostnader knyttet til økt bemanning.

Det mangler en tydelig retning for hvilket nivå tjenestene skal ligge på, noe som kan gi rom for individuelle og ulike formeninger om hva som er forsvarlige tjenester.

Avvikling av ubundne timer i vaktbank har gitt mindre fleksible turnuser, og derav økte kostnader ved at ledige timer er blitt brukt til fagutvikling, lederstøtte mm, og blitt lagt på topp av bemanningsplaner i avdelinger.

Bruk av vikarer kan over tid føre til krav på faste stillinger og økt antall ett- og treårskrav kan også ha vært en kostnadsdriver med hensyn til økt antall årsverk i enkelte avdelinger.

Helse- og omsorgstjenestene i Kristiansand, inkludert habiliteringsfeltet, er ikke, og vil ikke bli fullstendig kompensert for demografikostnader fremover. Dette krever omstilling av tjenestene for å sikre en mer bærekraftig ressursbruk.

Tiltak for å tilpasse drift

Forbedringsarbeidet som ble iverksatt i etterkant av publiseringen av veilederen *Gode helse- og omsorgstjenester til personer med utviklingshemming*, skjedde uten at det var budsjettmessig dekning for dette. Videre arbeid ble i stor grad stoppet som følge av et stort merforbruk i 2022. Tiltakene som blir iverksatt i 2023 for å tilpasse drift til budsjett kan oppsummeres innenfor disse hovedpunktene:

- Redusere frikjøpt tid til lederstøtte
- Optimalisere turnusordninger
- Redusere bemanningsfaktor
- Redusere på møteaktivitet og kontortid for ansatte og tillitsvalgte
- Redusere på rapporttid
- Reduksjon på bruk av overtid
- Avslå søknader om videreutdanning og kompetanseheving
- Sette på pause fagutvikling
- Reduksjon i opplæring
- Avslå forespørsler om ekstra avlastning der det utløser behov for ekstra bemanning
- Redusere på aktiviteter som krever ekstra bemanning, for eksempel sommeraktiviteter
- Avslutte kurstilbud til brukere
- Endre dagtilbud for brukere i aktivitetshus

Til tross for tiltakene hadde habiliteringsfeltet i Kristiansand kommune fremdeles et stort merforbruk 2023. Det medfører at disse tiltakene også er besluttet videreført i 2024. Flere av tiltakene vil imidlertid ikke være bærekraftige over tid, og bekymringen er at disse vil gi en kortsiktig innsparing, men flere negative konsekvenser på lengre sikt.

Habiliteringstjenestene i Kristiansand kommune vil ikke være i stand til å møte utfordringer knyttet til å rekruttere og beholde kvalifisert personell dersom disse tiltakene vedvarer. Det vil heller ikke være mulig å møte kravet til økt kvalitet i tjenestene dersom vi viderefører tiltak som hindrer fagutvikling og kompetanseheving. For å oppnå driftsbalanse og samtidig ivareta ønsket faglig utvikling, vil det være behov for en større omstilling av tjenesten.

Bærekraftige tjenester

Utfordringsbildet i Livsmestring habilitering kan oppsummeres under følgende punkter:

- Økt krav til kvalitet
- For få differensierte botilbud og lite differensiert boligtildeling til målgruppen.
- Kapasitetsutfordringer
- Rekruttere og beholde personell
- Uønsket variasjon i tjenesten

For å møte utfordringsbildet og samtidig drifte etter tildelt budsjett, vil det videre i saken bli gjort rede for tiltak som vil gi nye løsninger for tjenesteorganiseringen i habilitering. Det er behov for å utvikle tjenester som i større grad støtter opp om, og utløser ressurser som ligger hos tjenestemottaker selv, deres familie og sosiale nettverk.

Differensiere botilbud og tilpasse nivå på tjenestene

Et tiltak for å møte utfordringsbildet og sørge for bærekraftige tjenester, vil være å differensiere boligtildeling og botilbud, samt tilpasse nivå på tjenestene basert på tjenestemottakers ressurser.

Det er nødvendig å legge til rette for at personer som har ressurser til det, bor i bolig med ambulant oppfølging. Dette inkluderer å jobbe med tjenestemottakers selvstendighet slik at flest klarer seg best mulig selv, uten kontinuerlig påvirkning av personell og kommunale systemer. Ved denne omstillingen vil en øke kapasiteten til å ivareta de som har omfattende hjelpebehov i tilknytning til sin bosituasjon.

Dette tiltaket vil innebære oppfølging av følgende punkter:

- Differensiere boligtilbudet med ulik grad av bemanningsfaktor
- Endre kriterier for tildeling av døgnbemannede boliger
- Øke bruk av ambulerende tjenester
- Ta i bruk velferdsteknologi

Det vil i dette arbeidet være nødvendig å endre på enkelte vedtak om døgnbemannet bolig. Det vil bli nødvendig å flytte enkelte tjenestemottakere fra nåværende bofelleskap, for å gi et mer tilpasset botilbud. Dette forutsetter et tett og godt samarbeid med tjenestemottakere og pårørende.

Dette vil være første skritt i retning av et mer bærekraftig og individuelt tilrettelagt tjenestetilbud til personer med utviklingshemming. På sikt vil dette gi et handlingsrom for å iverksette andre nødvendige omstillingstiltak i tjenesten. Det vil også innebære at tjenesten kan ta opp igjen nødvendig forbedringsarbeid, kompetanseheving og opplæring, fagutvikling og lederstøttefunksjoner.

Innføring av Positiv atferdsstøtte innebærer en grunnleggende kompetansepakke for alle ansatte i tjenesten. Det er nødvendig at med denne omstillingen skaffer det nødvendige handlingsrom for å få på plass denne grunnkompetansen i tjenesten.

Forventet effekt av de ulike tiltakene, vil en komme tilbake til i forbindelse med tertialrapportering.

Sikre kunnskapsbaserte og individrettede tjenester

Flere kommuner i Norge innfører nå Positiv atferdsstøtte i habiliteringstjenestene. Kristiansand har kontakt med Sandnes og Sandefjord som er kommet langt, både med implementeringen og tilpasse drift etter dagens og fremtidens utfordringer.

Positiv atferdsstøtte (PAS) er et rammeverk og en helhetstenkning som sikrer felles faglig ståsted, bedre utnytting av kompetanse, godt samarbeid med tjenestemottakere og deres pårørende, og gir en tydelig retning for tjenesten. Dette rammeverket er i tråd med FN-konvensjonen om rettigheter for mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) og Helsedirektoratets veileder *Gode helse- og omsorgstjenester for personer med utviklingshemming*.

For å ivareta, og mulig forbedre kvaliteten i tjenesten, og samtidig drifte etter budsjett, er det nødvendig å fortsette oppfølgingen etter revisjonsrapporten. Særlig nå det gjelder punkt 1, 4, 6 og 9, vil oppfølging av disse i stor grad ivaretas ved å innføre Positiv atferdsstøtte som rammeverk.

Oppfølging av tiltak

Omstillingstiltakene som er gjort rede for i denne saken, er omfattende, og innebærer en nødvendig dreining av tjenesten i en mer bærekraftig retning. Det er behov for ytterligere tilpasning av drift til vedtatt budsjett, og samtidig sikre kunnskapsbaserte og individuelt tilpassede tjenester i tråd med lovverk og nasjonale føringer.

Direktøren for Helse- og mestring har satt inn en prosjektleder som skal sørge for fremdrift og involvering av berørte parter. Det blir satt sammen en partssammensatt prosjektgruppe, og flere arbeidsgrupper skal jobbe parallelt på ulike områder.

Prosjektleders oppgaver vil være å:

- Sikre økonomiske beregninger og juridiske vurderinger av tiltak
- Vurdere premisser for gjennomføring av tiltak. Som f.eks. kompetanse, oppgavedeling (Tørn-prosjekt), tjenestebeskrivelser, helseteknologi og kartlegging- og tildelingsprosess
- Utforme en tidslinje for planlegging og gjennomføring av tiltak. Inkludert en avklaring av hvilke tiltak som snarlig kan påbegynnes og hvilke som krever en større prosess
- Utarbeide kommunikasjonsstrategi for- og sikre informasjon til alle interessenter
- Sikre at medvirkningsprosesser, drøftinger og ROS-analyser blir gjennomført
- Sikre medvirkning og samarbeid med brukere, pårørende og verger
- Koordinere samarbeid om gjennomføring av tiltakene og sikre nødvendig fremdrift i oppdraget
- Lage fremdriftsplan for implementering av Positiv atferdsstøtte som rammeverk for den faglige tilnærmingen
- Det inkluderes som et underoppdrag å se på kapasitetsutfordringer i avlastningsboliger. Dette arbeidet organiseres i en egen arbeidsgruppe hvor kompetanse og kapasitet til fremdrift blir sikret

Juridisk grunnlag

Omstilling og faglig dreining av tjenesten er drøftet i forhold til faglige forsvarlighetskrav til tjenestene. Dette omfatter både omfanget og arten av tjenestene som blir påvirket av endringene. Forsvarlighetsvurderingene er gjort på alle ledernivå. Tilpasningene og omleggingene i tjenestene som foreslås, ansees å være innenfor forsvarlighetsnormen som helse- og sosiallovgivningen bestemmer. Kravet til forsvarlighet er lovfestet og man kan ikke lovlig ha et individuelt tjenestenivå som ikke innfrir det som til enhver tid ansees som et rettighetsfestet nivå.

I forbindelse med omstillingsarbeidet vil det måtte bli et fokus på tilpasning av tjenestevedtak. Disse vedtakene er av individuell karakter og i stor grad fattet som enkeltvedtak med tilknyttede individuelle rettigheter.

Når det gjelder løpende rettighetsvedtak uten særlig grad av endring i behov, vil det være utformingen av det enkelte vedtak som avgjør i hvilken grad og på hvilken måte disse vedtakene kan erstattes av nye vedtak med nytt innhold. Dersom der er tjenestetyper som endres av faglige grunner må man legge til grunn at endringene kan

gjennomføres, selv om annet er skissert i vedtakene. Eventuell påklaging av endringsvedtak skal på normal måte fremlegges for Statsforvalteren til vurdering og avgjørelse. Forvaltningslovens bestemmelser vil bli fulgt.

Uttalelse fra rådene

Det vil bli gitt informasjon om saken i møte med Rådet for personer med funksjonsnedsettelse mandag 08.04.24.

Medvirkning med innbyggere/brukerrepresentanter

Det ble avholdt et møte med ansatte 13.03.24 hvor det ble tilrettelagt for at flest mulig ansatte kunne delta. Det var mulig å være fysisk eller digitalt tilstede, og muligheter for å gi tilbakemelding på informasjonen som ble gitt både i møtet og via en FORMS-link i etterkant.

Samme dag ble det holdt informasjonsmøte med organisasjonene, hvor det også ble lagt opp til dialog og innspill fra organisasjonene.

Informasjonen ble gitt i Helseutvalgets temadel den 19.03.24.

Pårørende er informert gjennom et kort informasjonsskriv om arbeidet som skal igangsettes.

Videre informasjon og involvering vil skje gjennom prosjektarbeidet.

Vurdering og konklusjon (jf. forslag til vedtak)

Helse- og omsorgstjenestene i Kristiansand er ikke, og vil ikke bli fullstendig kompensert for demografikostnader fremover. Dette gjelder også habiliteringsfeltet.

Flere av tiltakene som er iverksatt for å oppnå budsjettbalanse, vil ikke være bærekraftige over tid, og en vil ikke klare å møte utfordringene i habiliteringsfeltet ved langvarig videreføring av disse tiltakene.

Det krever omstilling av tjenestene for å sikre en mer bærekraftig ressursbruk. Tiltak som vil bidra til å sikre en bærekraftig utvikling av tjenesten er:

- Skape en tydeligere differensiering av boligtildeling og botilbud
- Tilpasse nivå på tjenestene
- Sikre kunnskapsbaserte og individrettede tjenester ved å innføre Positiv atferdsstøtte som rammeverk for tjenesten

Ved å tilpasse nivå på tjenestene og differensiere boligtildeling og botilbud til brukergruppen, vil det bli foretatt nødvendige prioriteringer knyttet til økonomiske begrensninger og fremtidig helsepersonellmangel. Tjenesten vil også skape nødvendig handlingsrom for å sikre kunnskapsbaserte og individrettede tjenester ved å innføre Positiv atferdsstøtte som rammeverk.

For å sikre fremdrift av tiltakene er det satt inn en prosjektleder som også vil ha som oppgave å blant annet koordinere samarbeid, sikre informasjon og medvirkningsprosesser med involverte parter. Det vil være behov for å gjøre juridiske vurderinger, sikre økonomiske beregninger og gjennomføre ROS-analyser.

Utfordringsbildet og behov for omstilling i habiliteringsfeltet i Kristiansand er til sammenligning med andre kommuner i landet. Direktøren for helse- og mestring har kontaktet K10-kommunene og bedt om en tilbakemelding på om de opplever utfordringer som krever endringer i boligtildeling. Alle kommunene svarte ja på dette.

Forventet effekt av de ulike tiltakene, vil en komme tilbake til i forbindelse med tertialrapportering.

Punkt 7/24: Aktivitetsbasert arbeidsplasser Rådhuskvartalet - pilot 2023-2024

Bilag

Vedtak Form, 17042024, Sak 29/24, Aktivitetsbasert arbeidsplasser Rådhuskvartalet - pilot 2024

Vedtak KOMM, 16042024, Sak 31/24, Aktivitetsbasert arbeidsplasser Rådhuskvartalet - pilot 2024

Vedtak KOMM, 14052024, Sak 40/24, Aktivitetsbasert arbeidsplasser Rådhuskvartalet - pilot 2024

Vedtak byst, 24042024, Sak 52/24, Aktivitetsbasert arbeidsplasser Rådhuskvartalet - pilot 2024

Vedtak Form, 22052024, Sak 42/24, Aktivitetsbasert arbeidsplasser Rådhuskvartalet - pilot 2024

Prosjektforslag_pilotprosjekt arbeidsplasskonsept Rådhuskvartalet

Referat drøftingsmøte 25.04.24 Aktivitetsbaserte arbeidsplasser

Aktivitetsbasert arbeidsplasser Rådhuskvartalet - pilot 2024

SAKSPROTOKOLL

Arkivsak-dok. 2023019902
Saksbehandler Ada Elise Qvale Nygård

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Parts sammensatt utvalg	16.04.2024	4/24
2 Kommunalutvalget	16.04.2024	31/24
3 Formannskapet	17.04.2024	29/24
4 Bystyret	24.04.2024	52/24
5 Parts sammensatt utvalg	08.05.2024	7/24
6 Kommunalutvalget	14.05.2024	40/24
7 Formannskapet	22.05.2024	
8 Bystyret	29.05.2024	

AKTIVITETSBASERT ARBEIDSPLASSER RÅDHUSKVARTALET - PILOT 2023-2024

PARTS SAMMENSATT UTVALG HAR BEHANDLET SAKEN I MØTE 08.05.2024 SAK 7/24

Parts sammensatt utvalgs innstilling:

1. Bystyret godkjenner at pilotprosjekt arbeidsplasskonsept Rådhuskvartalet gjennomføres i tråd med anbefaling og beskrivelse i saken.
2. Det bevilges 3,5 mill. kr til ombygging og anskaffelse av utstyr og inventar mv. Bevilgningen finansieres av 2,8 mill. kr fra kapitalfondet og 0,7 mill. kr med merverdiavgiftskompensasjon.
3. Driftsrammene til stabsområdene nedjusteres med 0,8 mill. kr samlet sett i perioden 2024-27.
(Enst.)

08.05.2024

Punkt 8/24: Oppgaver og reglement for parts sammensatt utvalg

Bilag

Vedtak byst, 29052024, Sak 76/24, Oppgaver og reglement for partssammensatt utvalg

Reglement for PSU

Endringer i saksbehandlingsreglementet og reglement for delegering og innstilling

Referat drøftingsmøte 19.03.24, Partssammensatt utvalg

SAKSPROTOKOLL

Arkivsak-dok. 2024009805
Saksbehandler Janne Slotte

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Parts sammensatt utvalg	08.05.2024	8/24
2 Bystyret	29.05.2024	

OPPGAVER OG REGLEMENT FOR PARTS SAMMENSATT UTVALG

PARTS SAMMENSATT UTVALG HAR BEHANDLET SAKEN I MØTE 08.05.2024 SAK 8/24

Parts sammensatt utvalgs innstilling:

1. Bystyret vedtar nytt reglement for partssammensatt utvalg.
2. Bystyret vedtar endringer i saksbehandlingsreglementet
3. Bystyret vedtar endringer i reglement for delegering og innstilling.
(Enst.)
4. Tillegg til pkt. 3 Saksbehandling
Drøftingsreferat skal vedlegges.
(Enst.)

Forslag:

Ansatt repr. Åse Birkrem fremmet følgende endringsforslag:
«Tillegg til pkt. 3 Saksbehandling
Drøftingsreferat skal vedlegges.»

Voteringer:

Kommunedirektørens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Ansatt repr. Åse Birkrem sitt forslag ble enstemmig vedtatt, vedtakets pkt. 4.

08.05.2024